

ACC. N:R M. 8521 : 1-50.

Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Danielsson
Härad: Kinnared Adress: Jät
Socken: Jät Berättat av: Densamma
Uppteckningsår: 1942 Född år 1880 i Kalsovik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Järbioografi (fortsättn. fr. M. 8393.)

389

ACC. N:R M. 8521:1

Landskap: Småland

Upptecknat av: Jenny Fawilsson

Härad: Kinnared

Adress: Jät

Socken: Jät

Berättat av: Anni

Uppteckningsår: 1942

Född år 1880 i Fällsbruk

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som hette Lisa Sträng en mycket fattig men
 snäll gammal, jag ville köpa blommor av hon-
 ne. När jag kom in i stagan som bestod av
 ett rum och en liten förtaga men inget kök,
 där satt hon och lagade en kaviar till en av
 sina pojkar och hon grät så jag hörde det
 ut, jag frågade henne varför hon var så led-
 sen, jo sade hon jag gråter för mina barn, nu
 är det krig nu får vi vår snälla ihjäl, fattiga
 barn vi valet fövat och när vi bli det när nu
 vi har inte smakat bröd på tre dagar. Hen-
 nes man var död med honom hade hon & hem-
 sen hade hon fått tre efter hans död med en
 annan som bott hos henne så den yngste

 folk. fr.
 N. 8393.

Skriv endast på denna sida!

flöckan var 12 år, hon hade även en dotterson som var 9 år. Jag fick så mycket blommor av henne, ty hon var en blomstermänniska, så jag hade en krans ylle av ljung och astrar. När jag kom hem så skickade jag av min barnsittka med en paka bröd o smör och en keuka mjölk, vilket hon blev mycket glad för. Detta var förtedagarna i Augusti, det blev ju dålig skörd det året riktigt missväret här i Gät, ty vi fick ju inte något regn. Den 5 Augusti mids jag min man hade kört till smeden och skulle ha hästen, men han gjorde det så skulle jag saga förning till begravningsen, det var vid 9-tiden på morgonen, jag fick höra klokkorna ringa i kyrkan både i Gät och Växelsång, vi gårdar hörens kring gick ihop vi trodde först att det var det vädra, men så kom hnektarna här i byn gående på vägen klädda i uniform, då förted fort

vi var som var på färde. När sen porten
kom så fick vi se vad det var frågan om.
På grund av den starka värme som det då var
så bar di' upp det lik, min mans foter när krig-
klackorna ringde, vi skulle sen beivsta begräv-
ningen dagen efter, vi mötte vid kyrkan, jag
mins hus varmt det var vid jordfästningen
många som inte tålde värmen fick lova gå
ifrån graven. Jag kommer ihåg när vi sen
kom hem till begravningshuset. Där är det
vanligt där prest eller organist är med på en
begravning så di' sjunger en mältidspsalm
förr maten och äter efter. Kyrkoherde Thelme-
gren tog upp psalmen "Vår konung och vårt
fosterland o fädrens fad beskydd" alla som
kunde sjunga stämde också in både karlar
och fruntimmer kunde inte hålla sig för gråt.
När presten åt en smörgås så talade forts

han och gick hem, ty han hade sin födelsedag den dagen. Jag minns hur dyrt och tråkigt det var hela dagen under middagsmåltiden kom det bud att alla i fätsäcken skulle tagas emot Karlskronabor ty hela staden skulle gynnas ut, vi skulle ha 4 i vårt hus, men sen dagen efter kom det bud att det inte blev av, detta var den 6 Augusti 1914. Jag går nu tillbaka till gammal Lisa, när vi behövde leja så bad vi henne, jag kommer ihåg när vi spackade potater på höften, så sade hon till nästa år blir det inte mycket att äta tilltills så får ni se hur tomma brödkorgarna är, i någon är det en bulle men de mesta är tomma. Det var många av oss som inte hört det, de var lika tomma förra året med sadel hon, det var också första gången jag hört det. Förklaring i potatisplackningen är det små fort

små svampar som växer på färorna de är
mycket små och runda och står på en fot precis
som ett kakfat av silver, på dem ligger det
små runda ballar och på somliga inlo några
det är svampar alltså, det är säkerligen
det bästa märket mat god och dälj skönl, ty
det har jag undersökt varit kört sedan och
det står inlo fel. En 14 år efter blev Lisa sjuk
i lungkatarr och sen lunginflammation så
hon dog och blev begravd andra söndagen i
advent, så brödet läckte till henne. Den lille
dotternonen tog jag hit ty han gick i skolan
när den var slut så hämtade hans mor ner
honom till Malmö. Jag minns hur varmt det
var på sommaren 1914 jorden var så het
så en kunde inte stiga på den bafstad.
Jag minns hur tilligt en del matvaror var här
innan och vid tiden då kriget bit fort

ut 20 öre kilot för kaloköts 54 öre för ett fjög
ägg. 58 öre kilot för fläsk 8 öre liter för söt
mjölk, men priset steg undan för undan
och jobbarpriset kom, jag minns att ullen gäl-
de 14 kr kilot och smör 6 fläsk 10 kr det vil-
ligaste. Jag var i staden en gång men jag kon-
nte säga årtalet, jag fick 5 kr kilot för ort
9,50 för 2 fjög ägg och 6 kr för en årstyp, det
var som priset var, det var inte jobbarpris.
Vi hade inte ont av kristölen den gången
ty våra fem barn föddes från 1911-1919 och
vi fick full ration. Till dem, så jag hjälpte
många både med mjöl och allting annat, men
jag minns hur mycket människor som kom ut
från Vävisö och bad om potatis och mjöl, jag
minns särskilt en dag, jag skulle baka brödar
till em-koffet det kom så mycket människor
så jag fick laga till smet flera gånger fort.

innan vi fick något själva, jag tyckte di förtä
som kom på köpet & väpna, och di kont inte
undan förän et annat sällskap kom och alla
ville ha, och jag hade så jag kunde ge alla.

Jag minns även månaden för jul. Hur kallt det
var, det kom mycket snö redan före jul. Det
var riktigt oådärligt och mycket snö juldagsmor-
nongen ingen kunde fara i kyrkan men prästen
var ju tvungen till att ge sig ut, och di välte
med honom 2 gånger i snödrivorna. En söm-
dag i Januari 1915 skulle vi resa till Nederlöu
på en begravning, det var 23 gr kyla på mor-
nongen när vi åkte av. Jag minns sen på som-
marens hur den skörden blev rågen blev först
dåligt med hö och dålig vårsäd. För andre son
fäddes det året den 17 augusti, för var mina
bröder från Tröpenhemn här, ty vi skulle taga
ernot et av den 28 augusti i Värö forts

Jag minns en gång på hösten det året, när
klom hit en gammal man som hette Musse
i Brätögård han började att tala om jätty
han var född här i byn. Han talade om väll
som hade försiggåt i Tinghuset, han talade om
Tjuvavälen och Tjuvaviskan, och "gafjabacken"
(avrättningsplatsen), den ligger här intill vår
skift, och där går ofta ett lyse fram och
tillbaka, som många här omkring har sett.
Han talade även om vilka hus och gårdar
som var äldst här. Han var en god vän till
min far så han tyckte det var så roligt att
sitte och prata med mig, och jag har verkligen
fått många meddelande av honom som jag
har i minnet, en stor del har jag skrivit om
till Lund. En gammal som hette Bengta-
Tildars bodde här intill, hon hemtade mjölke
här, hon talade om mycke gamla berättelser
fats

för mig, det var så roligt att lysna på henne medan hon drack sitt kaffe för det ville hon gärna ha. Både hon och mannen är döda. Jag minns en gång nyårsafton när hennes man Johan låg sjuk, jag bar till dem lite mat bland annat beina böror och fruktsoffa ty det var hans älskingsrätt. När jag kom sade Tilda Joha Jenny lilla här blir snart ett dödsfall som jag känner väl, men de behöves inte bli rädd för det berör inte dig. Å ja tro att det blev en olycka eller något annat gale, jag sat där ett par timmar och pratade med hem ty Johan hade varit byns slaktare och träskomakare. Han gjorde så många träkor som jag det ty tygter var gj i bruk då, jag betalade 50 öre per ret, när han satte göra på så kostade det 54 öre, han hade gjort i tusentals par i sin dag och likom många djur hade hon nog slaktat också
forts

När blodet hade runnit av djuret så skar
hon med kniven på fyra hål i blodet, togen
bort håret innan hon gjorde det så blev hon
arg, och det var inte riktigt att höra ty hon kunde
svära så hemskt så. På tal om dödsfallet som
Tilda talade om så blev det verkligen tret-
tonde dags afton, en ung pojke som badde här
intill vår intages på ett sjukhem för nerrina
i Växjö, på morgonen trettonde dagsafton så
hade han rivit sönder sitt lakon och hängt
sig i sjället på sitt rum, och det hade hon för
utsägelse om. Hon pysslade med lite allting
hon botade "skärvar" (Engelska sjukon) på barn
hon satte på blodiglar på folk, hon botade
folk för knarren, hon kunde stanna blod, hon
hemtades där barn skulle födas innan hon
morken kom fram, hon botade översjuka
grisar, det gjorde hon med vis alepennas fört

399

ACC. N:R M. 8521 : 11.

Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Juvelluon
 Härad: Kinnared Adress: Jät
 Socken: Jät Berättat av: mig
 Uppteckningsår: 1942 Född år: 1880 i Frabrick

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Jag minns hösten 1915 det kom mycket regn
 när vi skulle plöja upp potatisen så fick
 vi lägga bräder till åt gå på ty jorden
 var som en ätta. Det blev tidigt vinter så
 en stor del potatis höv omkring frös ner det
 var snö och kallt vid julen. På nytt året 1916
 blev det kallt som varade tills fram i mitten
 månad. Den sommaren var det god väder
 lek så det blev bra gräda midsommars-
 veckan var det en stor utställning i Växiö
 vi var många i sällskap som höjde det med
 hästar vi kvinnor hade stora matsäckskry-
 ten med oss och våra gubbar hade liter
 vi slog oss ner i gröngräset och åt och drack
 lott

Skriv endast på denna sida!

och hade roligt. Grödan blev mogen tidigt
så vi hade inbergat i september. Den 3
oktober var min man och jag på en begrav-
ning det var kallt när vi körde hem på
kvällen. När vi vaknade på morgonen så var
det kvartersdjup snö på marken potator och
röror syns inte på åkrarna, och de stälkors
djuren som betade ute på klöverlanden
låg i snön. Det blev kallt och snö låg på
i flera dagar, det kom sedan regn och en vecka
efter blev det varmt och vått när vi plan-
ade potator och röror. Ja det var ju kristill
då som nu jag minns så väl hur ont om bröd
det var bland folket, då hade jag i översflöd
så jag kunde hjälpa andra. Ty här föddes 4
under den tiden och så snett som de var föt-
da så fick de sin ranson 10 kilo såd och 1 kilo
sacker i månaden, jag gav bort så många föt

401

ACC. N.R. M. 8521:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

brödkakor och mjölkhyften till fattiga som
inga barn hade. Sälja hade man inte rätt till
Jag minns så väl hur svårt det var med kross
det fanns inte fotogen och elektriskt hade vi
inte här då. Julen 1916-1917 minns jag inte något
men jag minns att det var en mycket kall vin-
ter upp till 33gr i februari, det blev sen en
torr vår och en torr sommar och dålig grö-
da, vi gick inte regn förvänt fram i augusti
hela hösten var det mycket öska och regn. År
1918 var det en mild vinter vid värfstid var
jordens bar och gröna rena jag minns särskilt
värfvafton barnen hör hade hört talas om
att de skulle springa bakfota värfvafton, de
tre största hade dragit av strumpor och skor
och sprungit ut på en mad där vattnet gick
dem upp till knäna, men det lyckades så de
blev inte sjuka av det, 1918 blev det bra foto

f. v. l. K. G.

gröda. Jag minns det året hur många det var
som had om ortsmjölk, jag fick skicka en
mjölkem varje dag, det var ont om mat och
alla villo ha en jult, här fanns inte något
mejeri på den tiden. På hösten började span-
ska sjukhan att höra här, jag var den ende
som fick den i detta huset men jag var mycke
dålig jag låg i 12 dygn, under den tiden dog
frunt. Viktoria och ähta dotter, di bodde då i
lund men hon blev begravd här på gamla
gamla kyrkogård, det året blev det en blid
vinter den första snö föll på natten, jag
minns juldagens morgon det året min man
hade kört till kyrkan och hade de två största
barnen med sig, jag sat och drack kaffe i
i sängkammaren blid minsta barnet låg i vag-
gan men Erik han var på tredje året han
sat bredvid mig, råte var det var fort

så slog det till tre gånger på en fönster-
ruta så rutan skringlade, i sode Eriks "då^a
fröte i sällan" (spöke i källaren ty den var un-
der oss) jag tänkte bykta och gick ut ty jag
trodde att det var någon som skulle gå i
kyrkan, det var nyfallen snö och inga slag
synes så det var något onaturligt, jag häntade
frå att få spörja dödsfall i släkten men det
blev det intet. På våren fick vi nytt gärd-
befolk, det var en gammal menhiska med
dem som flyttade hit vi kallade henne för
"mamma" hon hette Johanna hon talade om
nyckel både gammalt och vid skepligt som
jag senare skall tala om. Hon blev sen död
från på sommaren samma år. Något om höst
ten och julen det året har jag intet minne
av. 1919 var det en mild vinter, åren blev
lagd och ren tre gånger den vintern forts

Men vid vårpötid mins jag att i en var
körtark, ty det var en familj som flyttade
från gåt till Urskult och där körde över sjön
med flyttkassor. I februari månad det året
mins jag så länge jag lever, jag blev då så
ersel och dålig efter spanska sjukhan ty jag
var i grön med mitt sirlfädda barn, efter
det bejade jag mig lite, så snart förlo-
ningen var över, men sen fram på hösten
och vid julen blev jag så nervös så jag vå-
gade inte vara ensam hemma med barnen
På nyåret 1920 fick alla fem barnen kikkos-
tan på en gång och Thure den yngste blev
väst tagen, jag mins hur tråkigt det var,
ty på fem veckor som jag inte en hel natt,
det kunde hända att hostretningen kom på
alla fem på en gång, därutav blev jag så då-
lig så jag måste söka läkare, och sen efter
färd

hand blev jag bättre men det tog sex år sen
efter kikhostan fick den minste gossen luft-
rörskatan, och efter den bölden på kroppen
så han var sjuk till långt fram på somme-
ren men med tiden blev hon bra och nu
är han en stor och stark pojke. Jag minns på-
ken det året, vår biskop predikade här i
gåtts kyrka påskdagen, annan dagen var vi
på ett silverbröllop, och där hade di påskat
nitrippor dagen till ära och satte i glas på
borden. Tredje dag påsk var vi hos vår kyr-
koherde Skelnvagen på silverbröllop, då tala-
de deras gamle jungfru om att hon mindes
att di pryddde bordlen med nitrippor på
deras bröllopsdag, dag för 25 år sen sade
hon. Så kom många telegram till silver-
brudparet, jag minns särskilt ett som kom från
kyrkoherde Skelnv. Det hydde foto

så: "Han lever han lever och följer oss än
Anna och Waldemar Molen". Det var väl
vackert vid påskan. Det året fick vi en bra
gröda, jag minns särskilt hur mycket lin jag
fick och långt och tungt, det vägde 18 skil-
spend limmen när det var skäcktat, jag tog
ett 20 kilo till mig och sen sålde jag resten det
gick till 64 kr men vad priset var på kilo men
jag inte. På hösten i september hade vi ett stort
skadas ty min man fylde då 40 år, då var
keiget slut så det var bättre om maten
men jag minns att allting var så dyrt. År 1921
var det en kall vinter och torr sommar vi
hadde inte vatten i brunnarna utan vi fick
leda korna ner till sjön 10 minuters väg var
dag när de skulle dricka, jag minns att den
svarta huskatten följde efter varje gång när
vi gick, han var inte rädd för vattnet fast

han gick och plaskade med tassarna i vattnet.
1924 var ett vått år det regnade hela våren
så folk kunde inte så eller sätta, jag minns
midsommarafton på en åker ner åt sjön där
vi skulle så rouer kunde vi inte gå utom när
man fick sitta på hårt ryggen och åka så
över till en annan åker. Vi sådde kare den
4 juli och sådde även rouer grödan kom inte
växa och mogna den stod lite på hösten
så på en del gårdar blev den nersköad.
Jag går tillbaka med minnet, jag minns hösten
1923 då blev det vinter den 25 november
ty Clemens och Fratarina byggde vinter i korp
blet året, snö föll då som låg hela vintern
det var snö vid jul och emellan 22-25 gr
kallt och hög luft ända till i mars månad
då kom det mycket regn så det blev över
svämning på grund av den tjäta tjälen put

Jag minns att vattnet trängde in i badugår-
tarna överallt här omkring så di' djikt som
var i djupa håttar höll på att drunkna.
Den 26 mars kom det istänga så att ingen
60-80 åring mindes så hela jorden var glase-
rad och träden var så fulla av istappar
så di' dignade och brast. Jag minns så väl
min man hade varit och hentat presten
till en sjuk person när di' kom så var
det is till hele människorna och vagnen
var så isig så di' höll inte på att komma
ner på jorden. Den istängan låg på jorden
i tre dygn. Jag minns vi strödde ut köbnyke
till raphkåns och laglar och hägg ner aspar
till häarna, på dem hägg di' av isen. Sen
kom det mycket regn och sen blev det våta
året, hur den våderleken var vid julda-
garna minns jag inte, men jag minns fört

469

ACC. N:R M. 8521:21.

Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Danielson
 Härad: Frimnevald Adress: Jät
 Socken: Jät Berättat av: mig
 Uppteckningsår: 1949 Född år 1880 i Sjöalmsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jät våret 1925 natten emellan den 3-4 jan-
 nuari vi vaknade vid 2-tiden vid en skarp
 knall det åskade och blitrade en hel tim-
 me knall på knall mycket skarpare än på
 sommaren och regnade gjorde det så det stod
 som en sjö på morgonen, jag minns hur rädda
 vi blev vi trodde att domnen kom, sen efter
 det ovädret frös det till och blev vinter.
 Sen sommaren 1925 har jag inget minne,
 jag minns en gång på hösten, jag stod och
 tuktade mina innanfönster, då kom här en
 två karlar di körd i bil den ene var en Lapp-
 man den ene var svensk, di bad om att få
 köpa 20 ägg och få dem kokta och så fort

Skriv endast på denna sida!

villt di ha smör och bröd till och en stor
kaffekula full med starkt bövskaffe. Allt
sammans förtärde di. Jag minns ju också det
året vår prest var sjuk så en annan skulle
predika här, vi hade ju också haft tre på
morgonen, en så vacker julotta har jag knapt
färdats till träden när faller av snö himlen
var klar med tindrande stjärnor, mörkt var
det så alla hade lycktor på städerna, och ett
tjugental i ett sällskap med klingande bjäll-
ror, alla hade brätt från kyrkan till ställen
na när vi skulle köra hem, ty alla ville kom-
ma först därför att det sades att den som
fört kommer hem från julottan får fört
gröden inbärgad på sommaren, jag har hört
genom talen om att det var inte ovanligt att
di körde förbi varandra på hemfärden från
kyrkan, många blev också ovänner för det
fort

År 1926 skulle min man bli älderman ty den
seden lever än här i jät. Äldermannen skall
husa alla luffara som inte får ligga hos and-
ra på natten, jag minns ibland kunde det kom-
ma tre en kväll, vi husade 43 här för året
di fick kvällsmat och frukost och ligga på
en bädd i ladegården, men innan di gick ut
fick di lenna & från sig betyg och tänksticker
och kniv och allt annat som di hade i fickor-
na. Äldermannen skall ha i uppdrag om byns
angeltägenheter för året, när han sen skall läm-
na det till en annan så är han skyldig till
att göra kalas på byns alla bönder det kallas
för "äldermansgille". Dagen efter skall alla bön-
dernas fruar bjudas på kalas. År 1926 kon-
firmerades när äldste son och samma vecka
dog min svärmor. Jag går nu tillbaka till
1924. Jag minns hur mycket fests vi fick det

412

ACC. N:R. M. 8521:24.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

året, vi lade ut längrer i liggå min man
och jag en morgon fick vi 32 ålar och mycket
annan fisk, vi lade ut reven på kvällen igen.
Dagen efter fick vi 28 ålar, det var en rev
på 100 krok, sen var vi belättra på ål en tid
det var i maj månad. Jag minns särskilt den
24 juli då hade vi lagt ut samma rev på
kvällen, vår älske son fick då följa med ut
han var 13 år gammal den gången fick vi 14
kilo fisk och däribland 4 kilo ål. En gång
fick vi en ål som vägde 1 kilo och 4 heckto
det var jag som skötte reven när jag fick
upp den i båten så stöpte han kroken, den
gången blev jag glad för att jag fick den i bå-
ten. Jag minns sen fullt hörtets när jag grävde
mina trädgårdslund då plöjde jag mark
till två till en rev, min 13 års pojke och jag
gick sen ut en e.m. och satte reven i en
forts

413

ACC. N.R. M. 8521:25

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var den 12 oktober. Det blev så kallt på natten så det frös på vattnet, min man måste hjälpa mig på morgonen och rö upp den. Det var så fruset så jag fick dra upp reven i vattnet, men ålar fick vi och stora var di, vi fick 4 kilo stora ålar, sen var det slut med fisket för det året. Jag minns kort tid vi kunde sätta potater och grönsaker det året jag var i stan den 15 juli och sålde en lot mypotatis i tåter, för dem fick jag 15 kr. Det var ingen nattfröst den våren ty det regnade mycket och därför blev det så mycket vatten på sank mark så där kunde inte sätras och sås. Jag minns en gång på hösten 1928 jag var inne på Smålandspostens exp. och skulle betala en ~~annons~~ annons, där kom då in en herra som ville ha en annons insatt i tidningen om att köpa en antik ekbänk, forts

det var lektor Elghuist i 'Högskolan'. Så sade jag att den kan han få köpa utom mig ty jag har tre där hemma, och en som har ett tryckt brev inuti locket "den kyrka jungfru höv". Han ville komma hit och se på kistorna, han och hans fru kom på följande söndag, jag var då inte hemma ty vi var på ett däckbröllop. Han sade till barnen att jag skulle gå till dem när jag kom till stan vilket jag gjorde. När jag kom dit så kunde jag inte tänka mig att en lektor bodde där ty huset liknade mer ett magasin med små utlympade fönster. Men när jag kom in så var det ett nöje att se och att minnsom jag aldrig glömmer ty var jag såg så var det i den gamla stilen bjelkor i taket och gamla möbler, jag kunde inte finna mera nya möbler än skrivbord, rökbord, och vilostol fort

415

ACC. NR. M. 8521:27.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i åtta möblerade rum. Matsalsbordet var en stenstiva som vägde 700 kilo. Hans fru var inte hemma när jag kom dit han gick och hans sväger Olof satte och åt frukost och jag blev också bjuden på frukost allt påminnande om min barndom och som gamla hade talet om. Fört fick vi havregrynsgröt med mjölk det var ju nymodern mat, men efter det fick vi stekt leverkorv lagad utan korngrön och stekt smalt i mjölk med stekta äppelskivor till, den korven var gjord av fårrenta, så var det hembakat lunt bröd ost smör och honungskakor som man sjölv fick laga honungen var, kaffet serverades på en kaffekokare med tre järnfötter under den stod på bordet. Sådan frukost brukade vi ha till pastor Vijkmarks när jag tjänade där, och i mitt hem forts

416

ACC. N:R. M. 8521:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lagades det till sådant skottmat både efter
får och får. Ja sen skulle rektor Elphinst köpa
en kista av mig, han ville ha den som den
kyrka jungfruns böv stök i. Jag begärde 55 kr
det prutas jag inte på sade han. Så bad han
att jag skulle komma dit när hans fru var hem-
ma vilket jag gjorde. Så bad mig skaffa dem
en juladeck vävd i gäsögan sådant som spi-
kades upp i Taket juleafton för i Tiden, fam-
man som jag köpte den av begärde 15 kr men
di gav henne 20 kr. På nyåret 1929 bytte hem-
bygdsförbundet ut en Tävling i Tidningen om
gamla seder sägner och bruk som allmänheten
fick svara på det var inga mer än fäth och
Frans Pettersson som svarade på det så di fick
60 kr var i belöning, jag funderade också på
att svara ty jag ville det som var utsatt, men
så tänkte jag att folk bara skrattar åt mig för

417

ACC. N:R. M. 8521:29.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På hösten blev det en ny tävling då berättade jag mig för att bli med och svarade på så mycket som jag visste, när priserna utdelades så fick jag 20 kr och två böcker. Året efter blev det ny tävling och då utlovades det 25 kr till den som lunnar rätta svaret på ordet "färell" och det tillföll mig. Tävligen efter utlovades det 25 kr till den som ger bästa svaret på "bradhammaren" och det blev också mitt. Jag minns inte riktigt hur många tävlingar det var, jag fick alla hembygdsböckerna från 1921-1935. På hösten jag väl minnas det var 1934 då bysby hembygdsförbundet in de bästa sylvärderna till ett möte på semesteriet i två dagar även jag blev inbjuden ensam dam bland 45 herrar men där kom mer än som var bjädda. Det är ett minne för hela livet, di bjäl på middag och supé första dagen på forts.

419

ACC. N:R M. 8521:31.

Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Janselsson
 Härad: Frimnevald Adress: Jät
 Socken: Jät Berättat av: mig
 Uppteckningsår: 1942 Född år 1886 i Träskvik

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Jag minns hur roligt det var att komma till
 rektor och fru Elphvint jag och min man var där
 en gång en hel söndag, och då var hos oss män-
 ga gänger, en gång en fridags-himmelfärdsdag.
 Thade vi en kist till Träskvik, jag var då
 ledare och gick ut i det värsta mörkret där
 var naturen skönast, när vi kom dit så satte
 rektor Elphvint sig på en lundstam som
 hade vänt ned till jorden och upp och ned
 igen 4 gånger. Ja sade han jag tror att här är
 paradiset, ty nu har jag funnit det jag sökt
 i all min tid och det är detta dallregräs, det var
 en hög grön växt som rövde sig jämt, vi satt
 där länge, han sade att han hade aldrig fot

Skriv endast på denna sida!

420

ACC. N:R. M. 8521:39.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

femmet en sådan natur, där växte det gräs,
myrka, kungsfins, gullrisor, gökamat, där var alla
sorters lövträd, och mycket mer andra blommor
och sen en sån fogelsång, ty Järläcklinge är ju könt
för naturkönt, på hemvägen besökte vi många
grannstater och hälskitor, nu för vi inte gästa
varandra ty de bor nu i Uppsala. Jag går nu
tillsbaka till 1929 här bor en skomakare som
heter Strömberg han skrev då seder och sägna
och även d'ilekt till landsmålsarkivet i
Uppsala, han har inget minne från barn och
ungdom utan han gick omkring och frågade
folk, han förstod att jag visste mycket så han
kom ofta. En dag träffade jag vår kantor
Lagerkvist han sade, jag har hört att fru Dani-
elsson är meddelare åt Strömberg omna inte
honom det utan tag äran själv. Ja sade jag
var skall jag meddela det, det skall jag föra

421

ACC. N:R. M. 8521:33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

styra om. Vecken efter, den 1 mars år 1930 kom
det ett brev från laubmälsarkivet i Lund från
docent Lindquist om jag ville bli meddelare för
dem. Jag svarade tillbaka att det kan jag
inte ty jag har inga skolor fått så jag kan
skriva något, ty min skoltid är inte mer än
14 månader. Han skrev tillbaka och sände
tre frågelistor och sade att den som ingen skola
har fått vet mest. Den första frågelistan jag be-
svarade var "renlighet" och den blev han fullt
belåten med, sen fortsatte jag ifrån 1931 till
år 1935 på den tiden besvarade jag 41 frågelistor
och förelåg dem mycket annat såsom gätor,
ordstäva, lekar, visor, fågning, matlagning, tvätt
santiskt m.m. Allt skrev jag på vår dialekt
tillsammans blev det 3,674 ark. År 1936 skrev
jag ordläppar på dialekt 1,785 st. I belöning
därför erhöj jag en summa om 1,561,30. forts

På hösten år 1935 skrev docent Lindkvist och frågade om jag ville tala in skivan på gramofon som sedan skulle upptäckas i radion, men det skulle vara den gamla dialekten här från orten sen fick jag själv välja vad jag ville tala om, inte något på riksspråk fick komma med. Jag tyckte det skulle bli roligt så det lovade jag, mina bekanta här omkring skrattade och sade "då ska bli roligt å få höra vad det har å se". Jag reste härifrån på morgonen klockan sju och var i Lund hela tiden ammannens Ingvars hus d. r. Ingvar var och mötte mig vid tåget. På en genomresa till Tejenhamn hade jag varit på arkivet en gång förr så jag kände alla där. Vi gick direkt upp till arkivet där vi skulle tala om insatserna, ty docent Lindkvist ville att jag också skulle tala in en skiva på Urhults dialekt vilket jag fort

också gjorde, sedan bjöd de på frukostmiddag
på ett pensionat. Det var en dam till med
från Hörby som skulle tala in Skånska dialek-
ten. Sedan åkte Olof och Hedström, dr Ingus, fröken
Lunnon och jag med tåget till Malmö in-
tågningen var bestämd kl 4. Jag talade om gam-
mal hemslöjd här från orten. När vi kom till-
baka gick vi i Lunds domkyrka ty advents-
veckan började då det var den 27 november
där fick jag höra en prest predika som hette
Flammer, han gästade mycket prestgården i Tå-
när jag blev där ty han hade en dotter
som var gift på Lidhem. Jag tyckte det var
roligt att få se honom en gång till. Sedan var
jag hos dr Ingus och drack kaffe på kvällen
i hans trevliga antika hem. Arkivet hade hyrt
rum till oss på hotellet så vi delade rum
fröken Lunnon och jag. På morgonen följde

drack vi kaffe tillsammans sen skippes vi åt.
Jag gick sen upp till arkivet. Fröken Valgren
gick sen med mig ut i stan och bjöd på fuc-
host på studenternas matsal, sen gick vi i
domkyrkan jag ville se klockspelet också ville
jag se om det i kyrkan där var mycket att se.
Sen gick jag upp på arkivet tackade och sade
adjö jag gick sen och hälsade på min kusin
överbokföraren Pärsson han bodde på St Erikss-
gatan, där var jag ett par timmar sen var ti-
den inne att resa hem. Det var en rolig resa
som jag minns så länge jag lever. Den 11 desem-
ber fick vi höra skivorna i radion. När
jag reste hem fick jag sällskap med fru Edg-
quist på läget så hon bjöd mig vara där för
natten, sen innan jag reste hem kom jag
med på ett födelsedagskalas i Växiö.
Jag gör nu teckna med minnet till 1930 foto

425

ACC. NR. M. 8521:37.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jag minns en dag när min äkta dotter och jag
stod och frackade ägg som skulle säljas, jag
fick se en annons i Tidningen, en Dansk familj
vill ha inackordering på en lantgård intill yän
åsnen, ska vi resa på den såde jag så får
vi Danskas här i sommar, ja såde dottern det
kan vi göra. Di var sex personer jag skrev och
talade om löga och pris och begärde 2,90 pr dag
och person och bad om svar till den 25 maj
det var pingstafon, det kom inget svar, vid mid-
dagstiden kom det två äldre människors herr
och fru som gick sakta vägen fram, när di kom
här mitt för så kom di in, jag gick ut och öpp-
nade för dem. Di sade svar bor fru Danielson
ja såde jag här är tre i byn med det namnet
hon heter Jenny förs såde di, det är jag svarade
jag. Di är det här vi skall bo i sommar säger
herren, jag bad dem då stiga in och bad dem
sata

426

ACC. NR. M. 8521:38.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

välkomna. Di hade rest från Trägenhamn
kl. 4 på morgonen bara för att se platsen här
och den blev di fullt belätna med. Han hette Os-
ren och var bokhandlare, hans son var också mel-
när di sen kom han satt vid regeringen i Danmark
men så lite som 2.50 vill ni inte ge sade di ni vill
ge 3.50 men så vill vi ha hopp på sängen var
morgon, di 4 bodde här en månad och di två
gamla i 8 veckor, när di sen kom hem så sände
di mig många svenska böcker däribland två brett
av Selma Lagerlöw. Året efter rekommenderade
di hit flera tankar, jag bestämde mig då för att
taga emot sommargäster ty mina båda flickor
var då vuxna så di kunde hjälpa till, här är en
vacker trakt och fin badstrand vid sjön Arnen
så här kom gott om folk di som började här
kom är efter är jag hade ibland upp till 20
gäster dagligen docent Lückhärt i Lund forts

med familj bodde här 1938 i 8 veckor dr. Jagers
her varit här tre somrar, jag her nu slutat upp
med det. En Dansk Tandläkare köpte tomt en
oss och byggde ett litet sommarhus här. Endast
två familjer har löftat om att återkomma ty
di svassar sig själva. Jag minns på sommaren
när professor Lindkvist bodde här, det kom
också hit en annan herse då, som för arkivets
räkning spelade in gramofonskivan på en appa-
rat som di satta till det elektriska. På varda-
garna reste professorn ut med till söcknena
Häromkring och sökte upp gamla som kunde
di dialekt, sen kom di hit på söndags e. m. och
både talade och sjöng in skivan. Tre Lindkvist
och jag talade också in skivan hon på riksspråk
och jag på dialekt, vi hade fullt nöje av
det på söndagarna. En sommar tog jag mig
en veckas semester, jag minn man och forts

428

ACC. N.R. M. 8521:40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mina två äldsta söner tag oss en resa till Träjan
kamm för att hälsa på mina två bröder som
är bosatta där, vi repte med bil om Assarum.
Sälvesborg Triniaustad, Lund sen med tåg till
Ollalmö. Det var ju mycket för oss att se men
det bästa för mig var flyptoleket, så mycket
gammalt som man fick se där det glöm-
mer jag ej. När vi repte tillbaka med färjan
så var där mycket folk så jag fick ingen sitt-
plats och blötte bra gjorde det. På ett säte satt
två väskklädda damer, den ena var klädd i svart
dräkt hon vinkade åt mig och sade kom
och sitt här, här är så (långt) hon sade ja yes
ni är Svensk har ni varit in i "byen" (samma
som stad) också kom vi i stort samtal ty jag
kunde ju förstå Dansk språket, och hon det
Svenska, men så frågade hon varför jag kunde
förstå det Dansk språket så bra. farts.

429

ACC. N:R M. 8521:41.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Danielson

Härad:

Kinnared

Adress:

Gät

Socken:

Gät

Berättat av:

Jenny

Uppteckningsår:

1942

Född år

1880 i Fralpsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jag sade då att jag har haft så många
 tankar sommarvärdar så jag har lärt av dem
 Hon talade om hur mycket hon varit och rest
 nästan över allt i utlandet, och på många
 ställen i Sverige, sommen fört hade hon och
 hennes man varit i alperna där dog hon och
 det kostade henne 1800 kr och få honom hem.
 Hon sade vil du ta emot mej o min systers
 som gäst till nästa år och det lovade jag
 hon bjöd oss på så mycket gatter på färjan,
 när vi sen skildes i Malinö så vinkade
 hon och sade vi ses igen till nästa år.
 Jag vete inte alls vad vad hon hette eller
 vem hon var ty jag skändes för att fråga fästet

Skriv endast på denna sida!

430

ACC. NR. M. 8521:42.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en så fin dam, när vi inte blev presenterade
innan talet kom igång, men hon fick min
adr. Året efter fick jag brev från henne, i april
månad om hon och hennes syster kunde få
komma den 2. juli på 14 dagar hon heter
då fru Ida Lehn di kom en söndag och jag
tog emot dem med så fin middag som jag
kunde och det föll dem utmärkt i smaken, och
hennes syster som heter Beck fick jag
veta att hennes man var minister i regeringen
i Danmark, fin var hon men snäll var hon
vi blev de alla bästa vänner hennes syster reste
hem om 14 dar men hon stannade här i 8
veckor och betalade utom vad jag begärde, innan
syster reste hem så var di i Thors där hade
di hämt ett album det bästa di kunde få tag
i bandet i skinnband och gav mig när di kom
hem, ja tyckte jag var för skall jag ha det foto

431

ACC. N:R. M. 8521:43.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jag får ju min betätning. Jo sade fru Lunds då
skä di ha för di gae öjre som mötte oss när
vi kom. Året efter när hon kom så hade hon
sin syster och sin dotterdotter med när hon kom
då var di här en månad alla tre. Sen kom hon
det tredje året hon och hennes systerdatter hennes
syster och hennes fosterdatter J. Bofood och hennes
Fertman Moller, di var här en månad men fru
Lund stannade tre veckor längre hon var då 68
år gammal, när hon då reste så gae hon mig
1 lussin svavelkedar i silvers 24 grams di bästa
di skulle jag ha till minne ty hon sade jag kom
mer nog into hit mer ty jag känner att mina
krafter tar av, hon sade till oss jag har rest så
här jag into fennit så långt och sån vila som
här och alla har bevisat mig stor kärlek och
så god och närande mat som jag fått, vi har
skrivit till varandra hela tiden nu på ett år fått

hon jag ingenting hört så nu är hon kanske död.
Ja det är ju många minnen som ruller fram men
allt kan jag ju inte ta med ty det skulle
ju taga 7000 tal ark. Hälloo tagar jag med det
viktigsta. Bland annat ty allting intresserar
mig blev jag agent för Sagens yllefabrik som
jag har sköter i 6 år det gick till så att di hade
sitt nedslag här när di ködde med hilar och såg
här för natten, sen följde köpmanna förbund
det dem att köra och då tog di agenturen på
det ställe där di haft sitt nedslag i hela stora
nobergs läv på så vis fick jag det och det är
till stor nytta för folket i denna stora by ty
här får di lemna ull och linn och för garn tyg
och filtar tillbaka. På dessa senare åren har
jag också skrivit till ibland, ty var jag är så
får jag alltid höra och veta något och tagor vara
på mycket som ingen förstår, ty fråga en forts

433

ACC. N.R. M. 8521:45.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

memoriska direkt om något det går into.
Till Folkminnesarkivet har jag skrivit 201 ark
och erhållit i belöning 159.10. Från Väddö hem-
bygdsförbund har jag erhållit 329 kr och 12
böcker. Från Etnologiska undersökningen i
Stockholm har jag erhållit 17.00 di sände ut en
frågebrev om de oberettiga, bland 800 invån-
dare gav jag bästa svaret det sätte jag i nya
Väddöbladet den 18 juli 1940 det hade då vår
sjölas skrivit om där. Svaret på tillställda frågor
från Landsmålsarkivet har jag sänt in 108
ark och för dem erhållit 70 kr. Alltså har jag
skrivit 4.804 ark. 1.785 ordlappar. Till Väddö
skrev jag på eget papper så det var gjärknat
i ark, utan av värde och för all denna skriv-
ning har jag erhållit kr. 131.30. Det har jag ski-
vat på 11-12 år på lediga stunder bredvid mitt
andra arbete, det mesta på kvällarna forts

434

ACC. N.R. M.

8521:46.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

när de andra har gått till vila då har jag
sittit ett par timmar för mig själv ty då går
det bäst att skriva. Vi har ju som jag kanske
föret har nämnt 2 kyrkor här i gåt den gam-
la som är från 1100-talet står här så nära
så vi ser den dagligen åren 1908-1910 byggdes
det nya kyrka här liksom de klokkarna härifrån
till nya kyrkan, vid begravningar var det ingen
klocka som ringde, jag försökte många gånger
om att de skulle sätta upp klocka men förgäves
men sen genom en resolution så lyckades det
så vi fick upp en klocka här i gåt gamla
klockstapel vilket är till stor glädje för oss alla
här omkring. Kanske att jag har skrivit om det
ta föret om så är så ber jag om ursäkt.
Jag tror att jag har glömt att tala om ortogil-
len när folk bytte ortanyölk, och de som inga
kor hade bad om ortanyölk. Liksom bad foto

435

ACC. N.R. M. 8521:47

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

om ostamjölk var presten "när lönden upphöv-
di" klockaren, väktaren vid kyrkan, han kallades
både för kökaväktar, vagntrampar, dögruvar
barnmorskan, skräddaren, skomakaren, skolelära-
ren, skoloringaren, och sen alla andra löntagare och
backstugusittare, Di bad om ostamjölk och den
skulle bäras hem till dem också työs di på kaffe
och kakor. De fattiga som inte kunde työsa på
kaffe o kakor gick omkring i husen och samla-
de ihop mjölken, då fick di inte så mycket mjölk.
Jag minns när jag bodde på Säläcklinge då skulle
di bära ostamjölk till pastor Vijkmark den in-
gick i hans lön. Vi skulle bära den till Säläck-
tinge. Vackert det var en fjerdingsväg att gå, på
den tiden hade alla bleckskurade koppar, arken-
kor, ty bleckkurkan hade då inte kommit i hand-
len. I min barndom bar di mjölken på hällan
och så fick di dansa på logen ty det halaret fört

hörde ungdomen till. Sen togs det bort och di
skulle gå på morgonen då fick di vara tidigt
uppe ty hl & skulle mjölken vara där på kvällen
före fjordes det en kran av skelöv på så vis
att det ene lövet sattes på det andra och skaplet
trädde igenom så di höv varandra, den kran
sen sattes på hanteln av krukans sen kländes
locket över, sen kunde into mjölken svalpa över
har fort di gick amors gjord der det. Det var vad
ert att se när morgonsolen strålade många i
sällskap alla med blanka krukor och gröna
kransar omkring. Till Stäcklinge Nebbe skulle
vi bära ostmjölk till presten kloakaren väcke
Loren och barnmonkan, det var från hela
roten och mor Helena givu åt dem. Bondmo-
ror och torpenkäringer di bytte ostmjölk sig e-
mellan, sen var det olika har många di bytte
med, på ett ställe kunde det ibland samlas för

437

ACC. N.R. M. 8521:49

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en 15 upp till 20 stycken. Det var ett förfärligt
arbete mitt i skördatiden och höstbulet ty
hela huset skulle fjäras och puttas ty då tyne-
des det i varje hörn, och sen de många kakor-
na som skulle bakas det blev så överdrivet
alla ville vara värt det högsta antal kakor
som jag varit med om var 18 sorter det var
vid min 35-årsålder. Sen var det någon som
gettade sig om att vilken som överblev 10 sorters
kakor skulle plöjka 5 kr det blev alla ena om
frå en gång sen höll de sig vid det. Ortagillen
mins jag från min barndom till för en 60 år sen
när mejerierna kom i gång nu är det bortlagt
och de gäster var sin mjölk till en fulart. Ja nu
är jag snart framme vid slutet av mina
berättelser förra året blev jag vald till ledamot
i hembygdsföreningens här i gåt, och nu i år har
de valt mig som ombud till att gå och samla fat

438

ACC. N.R. M. 8521:50

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ihop hemslöjd här från sadnen till en at-
ställning i Väcoö i sommar som skall firas i
samband med stadens 600-årsjubelium så
jag är i gång med det arbetet nu. Jag är nu i mitt
68 levnadsår så jag har väl gjort mitt mesta
mitt arbete om dagarna är nu styra om husköp
let och laga mat sedan mina 50 höns också väver
och sticker och syr jag om vortannat på vintern.
På sommaren har jag min höstträdgård och sköter
om, föda upp kycklingar safta och framför allt kon-
servera ty jag tager bara på allt inget som dagens
tit menniskofäde får förfaras. Jag har ju som fö-
ret nämnts 5 barn oflöda är gift, en är hemma, en son
är hemma, en son är sergeant, en son har egen häst och
kör i skogen, så sköter min man son och dotter
gården. Så slutar jag med detta.

Jät i April 1942

Jenny Danielson